

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

BALCI ve DİĞERLERİ - TÜRKİYE
(Başvuru no. 52642/99)

KARAR

STRAZBURG

7 Şubat 2006

Bu karar AİHS'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen şartlarda kesinlik kazanacaktır. Ancak, üzerinde şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Balcı ve Diğerleri – Türkiye davasında

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire),

Başkan J.-P. COSTA,
Yargıçlar A.B. BAKA,
R. TÜRMEŒ
K.JUNGWIERT,
M.UGREKHELIDZE,
D.JOCIENE
D.POPOVIC ve

Yazı İşleri Müdürü S. DOLLE'nin katılımı ile kapalı oturumda 17 Ocak 2006 tarihinde toplanmış ve anılan tarihte izleyen kararı vermiştir:

USUL

1.Dava, Kemallettin Balcı, Mahmut Dal, Mahmut Ali Dal, Sabahat Çalışkan, Türkan Kurtarmaz, Cemal Balcı, Vildan Elmas, Sefer Dal ve Zeynep Çağlayan (“başvuranlar”) isimli dokuz Türk vatandaşının, 19 Ağustos 1999 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerin Korunması Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) 34. maddesine dayanarak Türkiye Cumhuriyeti aleyhine AİHM’ye yaptığı başvurudan (no. 52642/99) kaynaklanmaktadır.

2.Başvuranlar, İstanbul Barosu’na bağlı Orhan Aksoy isimli avukat tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) AİHM’deki yargılama için bir Ajan tayin etmemiştir.

3.14 Haziran 2004 tarihinde, AİHM, başvuruyu Hükümet’e bildirmeye karar vermiştir. 17 Haziran 2004 tarihli bir yazı ile AİHM, AİHS’nin 29 § 3. maddesini uygulayarak, başvurunun kabuledilebilirliği ile esaslarını aynı anda incelemeye karar vereceğini bildirmiştir.

OLAYLAR

I.DAVA OLAYLARI

4.Başvuranlar sırasıyla, 1937, 1921, 1963, 1929, 1945, 1926, 1943, 1948 ve 1950 doğumludur ve Gebze’de ikamet etmektedir.

5.1996 yılında, Kocaeli İl Özel İdare Müdürlüğü, başvuranlara ait on dokuz arsayı kamulaştırmıştır. Bir bilirkişi komitesi, başvuranlara ait arsaların değerlendirmesini yapmış ve kamulaştırma gerçekleştiğinde, meblağlar kendilerine ödenmiştir.

6.5 Kasım 1996 tarihinde, başvuranlar, Gebze Asliye Hukuk Mahkemesi’nde üç ayrı tazminat davası açmıştır.

7.Arsanın gerçek değerini belirlemek amacıyla, mahkeme, mahallinde keşif yapılması ve bilirkişi raporları hazırlanması talimatını vermiştir. Arsaların değeri, arazilerin değerinden yüksek olduğundan, bilirkişiler, çalışmalarına paftaların tasnifiyle başlamışlardır. Bu bağlamda, bilirkişiler, paftaların Belediye’nin ya da Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın imar

planlarında imar ve iskan sahası olarak ayrılmadığını; fiilen meskun halde olmadığını ve turistik tesis yapılması amacıyla parselenerek tapuya bu konuda şerh verilmediğini gözlemlemişlerdir. Bunun yerine, paftalar, tapuda “tarla” olarak kayıtlıdır. Mahallinde keşifler ve yaptıkları tespitlerin ardından, bilirkişiler paftaların arazi olarak nitelendirilmesine karar vermişlerdir. Dolayısıyla, paftaların değerini bu temelde belirlemişlerdir.

8.Yazılı görüşlerinde, başvuranlar bilirkişi raporlarına itiraz etmişlerdir. Söz konusu yerin arsa olarak nitelendirilmesi gerektiği sonucuna varılan, 5 Mart 1998 tarihli bir bilirkişi raporu sunmuşlardır.

9.Her bir dava için üç bilirkişi raporunu dikkate aldıktan sonra, Gebze Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuranların taşınmazın vasfına ilişkin itirazlarını reddetmiştir.

10.15 Eylül 1998, 13 Mart 1998 ve 4 Mayıs 1998 tarihlerinde aldığı kararlarla mahkeme başvuranlara aşağıdaki meblağların ödenmesine karar vermiştir:

ASLİYE HUKUK MAHKEMESİNDEKİ YARGILAMALAR	KARAR TARİHLERİ	HÜKMOLUNAN MEBLAĞLAR (Türk Lirası)
BİRİNCİ YARGILAMA	15.09.1998	55.890.205.584 (yaklaşık 203.215 ABD Doları)
İKİNCİ YARGILAMA	13.03.1998	1.145.114.047 (yaklaşık 4.864 ABD Doları)
ÜÇÜNCÜ YARGILAMA	04.05.1998	1.647.851.066 (yaklaşık 6.582 ABD Doları)

11.2 Mart 1999 tarihinde Yargıtay bu kararları onamıştır.

12.14 Mayıs 1999 tarihinde Yargıtay, başvuranların karar düzeltme talebini reddetmiştir.

13.İcra Müdürlüklerinde üç icra işlemi başlatılmıştır.

14.İcra işlemlerinin sonunda, yukarıdaki meblağlar Kocaeli İl Özel İdare Müdürlüğü tarafından, belirtilen tarihlerde başvuranlara ödenmiştir.

İCRA MÜDÜRLÜĞÜNDEKİ İCRA İŞLEMLERİ	ÖDEME TARİHLERİ	ÖDEME MİKTARLARI (Türk Lirası olarak)
BİRİNCİ İCRA İŞLEMLERİ	26.04.2000 24.07.2000 25.01.2001	49,799,396,800 40,000,000,000 70,748,281,000
İKİNCİ İCRA İŞLEMLERİ	28.03.2000	2,831,543,100
ÜÇÜNCÜ İCRA İŞLEMLERİ	28.03.2000	4,091,759,000

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

15. İlgili iç hukuk ve uygulaması, 23 Eylül 1998 tarihli Aka/Türkiye kararında ortaya konmaktadır (Hüküm ve Karar Raporları 1998-VI, sayfa 2674-76, §§ 17-25).

HUKUK

I. 1 NO.LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

16. Başvuranlar, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine dayanarak, yetkili makamların kendilerine ek tazminat ödemekte geciktiğini ve Türkiye'deki yıllık enflasyon oranının çok yüksek olduğu bir tarihte, kendilerine yeterli olmayan miktarda faiz ödenmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bilirkişi komitesince belirlenen ilk faiz oranının çok düşük olduğu hususunda şikayette bulunmuşlardır. Son olarak yerel Mahkeme'nin, kamulaştırılan arazinin kırsal nitelikte olduğu sonucuna varmakta hatalı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar iddialarını, ilgili kısmı aşağıda kaydedilen 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine dayandırmışlardır:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

A. Yetkili makamların başvuranlara ek tazminat ödemesindeki gecikmeye ilişkin şikayet

1. Kabuledilebilirlik

17. Hükümet, Borçlar Kanunu'nun 105. maddesi uyarınca mevcut yollarını uygun şekilde kullanmamış olmaları nedeniyle başvuranların, AİHS'nin 35 § 1. maddesi bağlamında iç hukuk yollarını tüketmemiş olduklarını ileri sürmüştür. Söz konusu madde uyarınca, uğradıkları kayıpların gecikme faizi miktarını aşmış olduğunu göstermiş olsalardı, ek tazminatın ödenmesindeki gecikme nedeniyle uğradıklarını iddia ettikleri zarar için tazminat almaları uygun olurdu.

18. AİHM, *Aka/Türkiye* kararında benzer bir ilk itirazı reddetmiş olduğunu gözlemler (sayfa 2678-79, §§ 34-37). Halihazır davada farklı bir tutum sergilemek için gerekçe görmemektedir ve bu nedenle, Hükümet'in itirazını reddeder.

19. AİHM içtihatında oluşturmuş olduğu ilkeler (bkz., *Aka*) ve huzurunda sunulan deliller ışığında, söz konusu şikayetin esaslara ilişkin incelenmeyi gerektirdiği ve başvurunun kabuledilemez olduğuna karar vermek için gerekçe olmadığı kanısındadır.

2. Esaslar

20. AİHM, söz konusu davada ortaya çıkan konulara benzer konuların gün ışığına çıktığı birçok davada 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmiş olduğu sonucuna varmıştır (bkz. *Aka*, sayfa 2682, § 50-51).

21. Hükümet tarafından sunulan delilleri ve iddiaları inceleyen AİHM, daha önceki davalarda varmış olduğu sonuçlardan farklı bir sonuca varmak için gerekçe görmemektedir. Yerel Mahkemelerce ödenmesine karar verilen ek tazminatın ödenmesindeki gecikmenin, kamulaştırmadan sorumlu makama atfedilebileceği ve mal sahiplerinin, kamulaştırılan arazi yanında ayrıca bir kayba maruz kalmasına neden olduğu kanısındadır. Genel olarak gecikme ve dava işlemlerinin uzunluğunun bir sonucu olarak AİHM başvuranların, kamu menfaati talepleri ve kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı arasında

korunması gereken adil dengeyi sarsan kişisel ve haddinden fazla bir yük taşımaya maruz bırakıldıkları sonucuna varır.

22. Sonuç olarak, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

B. Arsaların yerel Mahkemelerce arazi olarak sınıflandırılması yanında bilirkişi heyetince belirlenen ilk tazminat oranına ilişkin şikayet

23. AİHM, sözkonusu şikayetlerin AİHS'nin 6 § 1. maddesi uyarınca incelenmesi gerektiği kanısındadır.

24. Hükümet, başvuruların iddialarına itiraz etmiş ve AİHM'den, başvuru hakkının suistimali gerekçesiyle başvuruyu kabuledilmez bulmasını talep etmiştir. Hükümet, 6 § 1. maddenin, *ratione materiae*, imar planının değişikliğine ilişkin işlemlere uygulanamaz olduğunu iddia etmiştir, zira, işlemler, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin anlamı dahilinde, başvuruların medeni haklarını belirlememiştir.

25. AİHM, suistimal veya uygunluk konularını incelemenin gerekli olmadığını değerlendirir, zira, aşağıda yer alan sebeplerden dolayı başvuru açıkça dayanaktan yoksundur:

26. AİHM, olayların tespitinin ve delillerin değerlendirmesinin esas olarak yerel mahkemelerin işi olduğunu ve AİHM'nin denetleme yetkisinin, başvuruların AİHS haklarının ihlal edilmediğini güvence altına almakla sınırlı olduğunu yineler (bkz., diğer birçoğunun yanı sıra, *García Ruiz – İspanya* [BD], no. 30544/96, §§ 28-29, AİHM 1999-I).

27. AİHM, bilirkişilerin, tapu sicili kayıtları, paftaların yerleri ve yerel imar planları gibi birçok farklı unsuru inceleyerek paftaların vasfını değerlendirdiğini kaydeder. Gebze Asliye Hukuk Mahkemesi, her arsa hakkında üç bilirkişi raporu incelemiş ve planlama sınıflandırmalarını belirlemiştir. Başvuranlar tarafından sunulan deliller ve belgeleri göz önünde tutarak, AİHM, AİHS'nin 6. maddesi uyarınca, delil değerlendirmesinin keyfi olduğunu veya yargılamanın başka şekilde adil olmadığını gösteren hiçbir şey olmadığı kararına varır.

28. Yukarıdaki değerlendirmelerin ışığında, AİHM, 6 § 1. madde uyarınca olan şikayetlerin, açıkça dayanaktan yoksun olduğu için, AİHS'nin 35 §§ 3 ve 4. maddesine uygun olarak reddedilmesi kararına varır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

29. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“ Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun bir surette tatminine hükmeder.”

A. Maddi ve manevi tazminat

30. Başvuranlar 6.417.928 Amerikan Doları (yaklaşık 5.269.667 Euro) maddi tazminat talep etmiştir.

31. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

32. AİHM, *Aka* kararında (yukarıda anılan, ss. 2683-84, §§ 55-56) olduğu gibi aynı hesaplama yöntemini kullanarak ve ilgili ekonomik verileri gözönünde tutarak, başvuranlara, ortaklaşa, 523.573 Euro maddi tazminat ödenmesine karar verir.

B. Mahkeme masrafları

33. Başvuranlar, ayrıca, AİHM’de yapılan mahkeme masraflarına karşılık, bir miktar belirtmeden, tazminat talep etmiştir.

34. Hükümet bu talebe de itiraz etmiştir.

35. AİHM, mevcut bilgilere istinaden kendi kararını vererek, başvuranlara bu başlık altında 1.000 Euro ödenmesine karar vermeyi makul değerlendirebilir.

C. Gecikme faizi

36. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası’nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar verir.

BU SEBEPLERLE, AİHM OYBİRLİĞİ İLE

1. 1 No.’lu Protokol’ün 1.maddesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikayetin kabuledilebilir olduğuna;

2. Başvurunun kalanının kabuledilmez olduğuna;

3. AİHS’nin 1 No.’lu Protokol’ünün 1. maddesinin ihlal edildiğine;

4. a) Sorumlu Devlet’in, başvuranlara, ortaklaşa olarak, aşağıdaki miktarları, AİHS’nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme günündeki kur üzerinden Yeni Türk Lirası’na dönüştürmek üzere ödemesine:

(i) 523.573 Euro (beş yüz yirmi üç bin beş yüz yetmiş üç Euro) maddi tazminat;

(ii) 1.000 Euro (bin Euro) mahkeme masrafı;

(iii) yukarıdaki miktarlara tabi olabilecek her türlü vergi;

(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için yukarıdaki miktarlara Avrupa Merkez Bankası’nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

5. Başvuranların adil tazmin talebinin kalanının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 7 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
Yazı İşleri Müdürü

J.-P. COSTA
Başkan